

SZEMLE

**TÓFALVI Zoltán: Erdély – pergőtűzben.
A rendszerváltás rendhagyó krónikája.**

Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2015. 414 oldal.

Mottó:

Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy
a csiga megy a stégen, úgy érdemes.

(Folklór)

Be kell vallanom: nem tudok *pártatlan* lenni Tófalvi Zoltán írott munkái iránt. Nem *elfogultság* vagy *részrehajlás*, amit érzek, mert akkor az „igazságtalan kedvezés” bűnébe esnék.

„Pálcát törő” hozzáállásom mélyen gyökerezik: 2007–2009 között a marosvásárhelyi Mentor Kiadó szerkesztőjeként négy kötetét gondoztam – K. Molnár Tamás néven, mert nem voltam hajlandó a nevem adni ahhoz a munkához. Szerkesztői pályafutásomnak az volt a leggyötrőbb 15 hónapja, amit az 1956 *erdélyi mártírjai* sorozat első négy kötetére pazaroltam. A sorozat minden kötetének kéziratát próbáltam derűs lelkülettel kézbe venni, kezelni. Nem lehetett, mert nem adott rá alkalmat, hogy megváltoztassam a véleményem: a negyedik kéziratot is ugyanabban a szalmakazal-állapotban vettem át, mint az elsőt. A 2620 oldalas papírtömeg nem nevezhető befejezett munkának, tekintve, hogy T. Z. három év alatt sem volt képes megírni a – korábban beharangozott – összegző tanulmányt.¹

---

¹ Az „erdélyi kérdés megoldásáról” összefoglaló tanulmányt ígért, mondván, hogy azt a „negyedik kötet utószavaként közöljük” (1956 *erdélyi mártír-*

Néhány régebbi példát készítettem össze az olvasó meggyőzése érdekében, de főleg: új kötetében minden korábbi hibájának helyet szorít.

Melyek ezek a hibák? Dagályos, elvész a részletekben és abban a tévhitben él, hogy hibátlanul dolgozik. Képtelen az alapos, célratoró szintézisre. Imádja a *konteókat*² és a feltételezéseket tényként kezeli. Emiatt erősen ingatagok a következtetései. Előszeregettel használja a „pontos” és „hiteles” szavakat, de ezt a jelzőt csupán ő ruházza rá egy-egy mozzanatra vagy eseményre. – Egy riporter vagy publicista primán el tud éledgelni ezekkel a hibákkal, de ha valaki történészként szeretne érvényesülni, annak alaposabbnak kellene lennie. Szerintem.

A *stílusával* is baj van: néha úgy belebonyolódik egy-egy körmondatba, hogy az olvasó alig győzi előkaparni a lényegét.³

Térjünk a tárgyra. Megjelent T. Z. legújabb könyve: *Erdély – pergőtűzben. A rendszerváltás rendhagyó krónikája*.⁴ – A 414 oldalas kötet alcíme kissé félrevezető. A kötet 2/3 részét korábbi írások teszik ki, azok közül is csupán néhány szöveg hozható összefüggésbe a rendszerváltással.⁵ De ha a „krónika” szó magában

---

jai. 3. kötet, 11. p., 1. bekezdés). A 4. kötet 24 oldalán lévő lábjegyzetbe a Kiadó nevében odaírtam: „az előző kötetben megígért összefoglaló tanulmány a szerző hibájából kimaradt. Reményeink szerint a sorozat ötödik kötetébe sikerül bevinnünk a kimaradt részt.” 2009-ben nyugdíjba mentem, így nem az én munkám volt kikönyörögni tőle a tanulmányt.

² Konteó = a konspirációs teória (összeesküvés-elmélet) műfajára alkotott, 21. századi műszó

³ Lásd például Jakubinyi György véleményének szöveggörnyezetetét. *Pergőtűz*: 358.

⁴ Mentor Könyvek Kiadó, Mvhely, 2015. 414 p.; a továbbiakban: *Pergőtűz*. – Az idézetek kiemelései tőlem! – K. P.

⁵ Valami 8–10 éve történt, hogy a most kiadott anyag egy részét kiadásra „készítette elő”, azaz: egy csomó fénymásolatot rakott halomba. Akkori-

hordozza a pontatlanság és megbízhatatlanság ismérveit, akkor minden rendben van.

A kötetben elégtelen a jegyzetanyag és hiányosak a korábbi megjelenések adatai.

Az igen kócos előszó T. Z. megszokott hibáit juttatja eszembe. Pl. *pontatlan* (a „nyugati magyar közösségek által kiadott lapok, folyóiratok” / „csak hallomásból ismert nyugati magyar sajtótermékek” példajaként a *Liberation*, *Die Welt*, *Frankfurter Allgemeine* szerepel [5. oldal]; ígéri az *Egy lap tündöklése és bukása* c. írás újraközlését [6. oldal] is, amely valahol elveszett, mert nincs sehol).

Avagy: *szeret kavarni*. Az előszó 12. oldalán azt írja, hogy „a kötetből nem hiányozhat” a Sütő Andrással 1990-ben és ’91-ben készített egy-egy interjú. Végül csak az előbbi, az 1990-es csúszott át a léc alatt. Az interjú címe: *Egy paranoiás elme garázdálkodásaiból* (*A Hét*, 1990. febr. 8.). Az előszó 13. oldalán azt állítja, hogy az írás „eredeti” címe: *Hány fejű sárkány alszik veled?* Az újságban (és később, az ilyen-olyan kötetekben) az előző címen jelent meg, ezért nem értem, miről mesél. Ha ő, az 1990-ben beküldött kéziratának a „sárkányos” címet adta, és azt a szerkesztőség átírta, az ma senkit sem érdekel. Fölösleges és zavarkeltő információ.

Kissé megkésve, de elérkeztünk írásom alapvető tárgyához: T. Z. kötetének 1/3 része Pálfi Gézáról, a 43 éves korában elhunyt székelyudvarhelyi plébánosról szól.

---

ban tagja voltam a kiadói tanácsnak és elutasítottam, mondván, hogy nincs megszítálva, az anyag nem felel meg a pályázati kiírásnak. Benne volt pl. az Avram Iancu-szobor megmászóiról készített riport is, amely nem az erdélyi magyarok nehéz sorsát példázza. Akkor én kifejtettem neki: azért van a bizottság, hogy tarthassuk a szakma által megkövetelt színvonalat; szalmakazallal nem lehet pályázni, tessék megfésülni. Nagyon megsértődött, ahelyett, hogy tanult volna a kritikából. Most megjelent az új könyv, én pedig leírhatom a véleményem... Ez így működik.

Ennek kapcsán T. Z. előveszi az ezzel kapcsolatos korábbi írását⁶ és – a kötetbe fölvett néhány más íráshoz hasonlóan – kibővíti. A lábjegyzetben ezt olvashatjuk: „A szöveg az eredeti [értsd: az 1994-ben megjelent textus] bővített változata. Az utólagos bejegyzéseket behúзва tördeltük. (Szerk. megj.)” (348. oldal) – A továbbiakban „bővítés”-ként említem ezeket a részeket.

Ámde! T. Z. csuklás nélkül belejavít az eredetileg közzétett szövegbe, átír és pótol, de erről nem értesíti senki az olvasót. (E sunyi pótlásokat a továbbiakban ’plusz’-okként emlegetem. A „bővítés”-ekkel szemben ezek nincsenek alakilag megkülönböztetve, kizárólag az 1994-es és a 2015-ös szöveg összevetése alapján különíthetők el.) – Gyurgyák János⁷ szerint a könyvkiadásban sok minden megengedett, csupán meg kell magyaráznunk, hogy mit miért csináltunk. Nem történt meg. Nagy baj. Leginkább T. Z.-nek, mert a „pluszok” nyújtják a legnagyobb támadási felületet.

No, mielőtt jobban elmélyednénk Pálfi Géza legendás életében, elmondanám, hogy – négy évvel ezelőtt – két könyv is megjelent a plébános életművéről, üldöztetéséről és haláláról.⁸ E

⁶ *Velem imádkozik a népem.* (Pálfi Géza). In: Gazda József – Tófalvi Zoltán: *Kövek egy siratófalhoz.* Erdélyi Könyv Egylet, Stockholm, 1994. 38–51. (A továbbiakban: *Velem imádkozik.*) Nem tanulmány – bár T. Z. annak véli (lásd: *Pergőtűz*: 375) –, csupán cikk, jegyzetek nélkül. Az előszóban „az egyik nagy lélegzetű írásom”-nak nevezi (*Pergőtűz*: 13), azt sejtetve, hogy a Stockholmban kiadott kötetben megjelent szöveg címe: *Karácsony mártírja.* Nem igaz! (A „karácsony mártírja” jelzős szerkezet a *Pergőtűz*ben megjelent dúszított változat alcímének részét képezi.)

⁷ Gyurgyák János: *Szerkesztők és szerzők kézikönyve.* Osiris Kiadó, Bp., 1997.

⁸ **A)** *Az elnémult harang. Egy megfigyelés története, Pálfi Géza élete a Securitate irataiban.* Összeáll., bev. Denisa Bodeanu – Novák Csaba Zoltán. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2011. 322 + DVD-melléklet. (A továbbiakban: *Bodeanu–Novák.*) – E könyv bőséges jegyzetanyaggal készült, a szakmai szabályok betartásával. **B)** Pálfi Géza születésének 70. évfordulója al-

két munka mindenről tudósít, amit az esetről meg lehetett tudni, szerintem teljesen fölösleges lenne még egy kötetet kiadni. Nem így T. Z.! Jelen kötetének 150 oldalát arra használja, hogy reklámot csináljon készülő könyvének. Azzal riogat, hogy közzéteszi a Pálfi Gézáról termelt öt kötetnyi megfigyelési dossziét és a még-ő-sem-tudja-milyen adalékokat (*Pergőtűz*: 351). – Eltiltani nem lehet, se lebeszélni. Ha kap reá kiadót és támogatást, ám tegye. Majd lesz, amit szétlőjek.

Két kérésem volna: 1. folytasson szakirányú tanulmányokat, hogy ne írjon olyan sületlenségeket, mint a *Pergőtűz*be; 2. mielőtt nekifog az írásnak, döntse el, hogy mit akar.

Ugyanis T. Z. még nem döntötte el, hogy kinek drukkol. Friss könyve 84. lábjegyzetében (348. oldal) azt sérelmezi, hogy Bodeanu és Novák nem vették figyelembe az ő korszakalkotó, 1994-es írását, mely „nagyon sokat segíthetett volna a Pálfi-legendárium, mítosz lebontásában”. Ugyanakkor erősen fenekedik „Béla” fedőnevű ügynök ellen, mondván, ő volt az, aki nyugati útra indult, hogy ott „megcáfolja azokat a híreszteléseket”, amelyek szerint Pálfi Gézát a Securitate tette el láb alól. (*Pergőtűz*: 376.)

A *Pálfi-legendáriumot* maga T. Z. is erősíti, amikor ilyeneket ír: „az erdélyi katolikus papság körében olyan legenda járta, ő lett volna a nagy püspök kiszemelt utóda”. (*Pergőtűz*: 348, 349, 364

---

kalmából Varga Gabriella és Vencser László trilógiát állított össze. (Kairosz Kiadó, Bp., 2011.) – A kötetek részcímei: **1. kötet**: Varga Gabriella – Vencser László: Főhajtás Pálfi Géza emléke előtt. Emlékképek, gondolatok. 301 oldal (A továbbiakban: *Varga-Vencser 1.*) // **2. kötet**: Pálfi Géza: Exhortációk diákoknak. Szerk.: Varga Gabriella – Vencser László. 655 oldal // **3. kötet**: Pálfi Géza: Alkalmi szentbeszéd. Szerk.: Uők. 415 oldal – Itt mondanám el, hogy mind a két szerzőpáros elébe vágott T. Z. terveinek, ui. *szerzőnk már 1996-ban jelezte, hogy könyvet szeretne írni Pálfi Gézáról.* (*Erdélyi Napló*, 1996. szept. 18.; idézi: *Varga-Vencser 1.*: 138.)

stb.) – A legendáknak higgyünk vagy a tényeknek? Pálfi 1972-ben még gyulafehérvári tanár volt, Jakab Antal pedig 1972. febr. 13-tól utódlási joggal fölszentelt segédpüspök (*Magyar katolikus lexikon*). – Minek utána 1996-ban azt írta: „szeretném megrajzolni Pálfi Géza mítoszoktól mentes emberarcát” (*Erdélyi Napló*, 1996. szept. 18.), az olvasó erősen kételkedve fogadja a *Pergőtűz* mitikus ábrázolásait, mitizáló stílusát.

A Pálfi-legendárium egyik kitétele így hangzik: „Belehalt a Szekuritáté⁹ által levezenyelt radioaktív sugárzásba, a kínszokba.” (*Pergőtűz*: 348) – Ezzel az állítással két apró baj van: a) az eredeti közlésben (*Velem imádkozik*: 348) nem szerepel, tehát „plusz”; b) nincs forrásanyag, mely igazolná az állítást. – Éljen a konteó, életünk értelme és értelmünk serkentője!

A legendárium sugallatát egy „bővítésben” (*Pergőtűz*: 352) azonnal cáfolja: „a sugárzás tényét nem lehet bizonyítani, de azt sem lehet igazolni, hogy korábban erre nem kerülhetett sor”. Erre a következtetésre jutott a *Bodeanu–Novák*-kötet is (négy évvel korábban), tehát minden rendben. – Azt gyanítom, ezek után T. Z.-t már nem is a sztori érdeкли, csupán az, hogy az ő kötete is megjelenjék... és újabb *téveszmé*ekkel szórja tele a szakirodalmat.

Máris mondok néhány példát.

„Pálfi Géza pontosan érezte és értette rajongásig szeretett püspökének a kolozsvári Szent Mihály templomban 1944. május 18-án elhangzott *kispapavató beszédéből* kicsendülő intelmet.” (*Pergőtűz*: 352.)

A „kispapavató beszéd” a kötetben „plusz” szöveg és értelmetlen fogalom. Merthogy: avatni a pionírokat szokták, a papokat szentelik; a kispapot (= katolikus papnövendék) se nem avatják, se nem *szentelik*, ha fölvtették a teológiára, már kispapnak ne-

⁹ T. Z. következetesen Szekuritátét ír Securitate helyett. Nem indokolt ez az írásmód!

vezhető. A Márton Áron-beszéd nem forgott közkézen a papneveldében,¹⁰ tehát nem tudhatjuk azt, hogy mit érzett „pontosan” Pálfi Géza. – E tévedés még visszaköszön: az állandó zaklatás „megviselte a hiper érzékeny [!] teológus, majd kispap felkészülését” (*Pergőtűz*: 372).

„Kezdő káplánként Csíkszentdomokost választotta szolgálati helyeül” – olvashatjuk ugyanott –, amihez máris írhatjuk a helyreigazítást: az Anyaszentegyházban a papok nem választhatják meg a szolgálati helyüket, hanem kinevezik őket. (Ugyane bekezdés végére újabb „pluszt” tett és kitörölt két mondatot. Úgy nyesi-szabja, ahogy éri.)

T. Z. – teljesen fölöslegesen – egyháztörténeti kitérőt iktat be (*Pergőtűz*: 353–359; források megjelölése nélkül, csak úgy, csuklóból), aminek egyetlen haszna, hogy újabb corrigendát írhatok. „A Szentszék és Románia között 1927. május 10-én megkötött és 1930. június 5-én – más források szerint 1929. július 7-én – életbe lépett konkordátum”-ról regél és sok minden egyébről. A konkordátumot 1927-ben megkötötték, 1929-ben *ratifikálták* és 1930-ban lépett életbe.¹¹ (Ha a jelenkor szakavatott történésze nem tudja a nemzetközi dokumentumok „aktiválásának” a menetét, akkor... tényleg, mi is legyen akkor? Térdepeljen kukoricára? Inkább küldjék olyan iskolába, ahol megtanítják neki ezeket.)

Státus helyett következetesen *státuszt* ír. Nem kell lexikonban keresgélni, a kézügyben lévő helyesírási szótár is eligazít a korrekt írásmódról.

---

¹⁰ A papszenteléskor elmondott beszédet és a terjesztéssel kapcsolatos információkat lásd: Márton Áron: *Papság*. (Márton Áron hagyatéka, 5. kötet.) Mentor Kiadó, 2009. 85–91. + Jegyzetek!

¹¹ Szeretettel ajánlom T. Z. figyelmébe Marton József: *A Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye a 20. században* c. munkáját (Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2014).

A „móció” magyarázata (*Pergőtűz*: 354) is sántít – jobb lett volna dátummal és forrásmegjelöléssel részletezni a kormány és a romániai vallásfelekezetek közti 1949-es (kényszer-)egyezmény lényegét. E témában merő cinikusság Vásárhelyi János szuperintendens¹² mondását¹³ emlegetni, tekintve, hogy Márton Áron nehéz börtönéveket szenvedett,¹⁴ V. J. pedig még letartóztatva sem volt.

Az ötvenes években a katolikus egyház vezetése folyamatos volt – állítja T. Z. –, mert „az elhurcoltak helyébe titkos ordináriusokat szenteltek fel”. – Tévedés! Ajánlott szakirodalom: „titkos ordináriusok” címszó in: *Magyar katolikus lexikon*.

Aztán odáig is eljut, hogy „az azóta boldoggá [2014 áprilisában pedig szentté – K. P.] avatott II. János Pál” 1999 májusában nem látogatta meg az erdélyi magyarságot és a csángókat – bár erre az MVSZ Erdélyi Társasága (is) nyomatékosan felkérte (nahát!) –, mert úgymond: „a román hatóságoknak sikerült a pápát látványosan távol tartani” a gyulafehérvári érsekségtől. Jó alkalom arra, hogy T. Z. (akkoriban a tévé riportere) elmesélje: ez ügyben megszólaltatta Tempfli püspököt is, aki fejcsóválva stb. Hej, ha csak egy csepp alázat szorult volna abba a riporterbe, szépen helyre tudta volna tenni az eseményeket... (Érdekes módon a katolikus hívek nem „lázadoztak”, ui. a tisztelendő atyák időben kihirdették: a pápa most nem „hozzánk” jött. – Meg aztán: a pápa akkori látogatásának máig ható jótéteményei vannak, talán

¹² Szuperintendens = A magyar protestáns egyházakban az egyházkerületet vezető, választott lelkész; a megyéspüspök megfelelője. A legutóbbi időkben prot. püspök. (*M. kat. lexikon* 13. kötet 515.)

¹³ „Könnyű Márton Áronnak, mert mögötte Róma áll, de mögöttem nem áll senki!” (*Pergőtűz*: 354)

¹⁴ Vesd össze: Márton Áron „elítélésének valódi oka a román állam számára egyoldalúan kedvező, a katolikus egyház működését korlátozó szabályzat kikényszerítése volt”. (*M. kat. lexikon*, 8. kötet, 766)

a Bizánc–Róma ellentét enyhülése vezetett oda, hogy a bukaresti „ortodox” tévé néha olyan római eseményeket közvetít, amelyeket a magyar „királyi” tévécsatorna meg sem említ.)

A 358–9. oldalon újabb „pluszok” dalmahodnak – fölöslegesen.

Van aztán egy visszatérő motívum: Pálfi Géza és a Vatikán kapcsolatáról (*Pergőtűz*: 350 és 361). Vajon milyen lehet az, amikor egy papnövendék (vagy káplán) lesz a püspök „összekötője” a Vatikán felé? Csak így egyszerűen: Vatikán. Kivel kellett volna kapcsolatot tartania, milyen utca hány szám? Volt ugyan egy zetelaki születésű premontrei szerzetes, aki Rómában szolgált és sok mindennel segítette erdélyi paptársait meg a Rómában tanuló ösztöndíjasokat, de *nem ő* volt „a Vatikán”.

T. Z. a kötet 372. oldalán felold egy helynevet, rosszul. Remetét Gyergyóremetének véli tudni, holott Homoródremetéről van szó, ui. a szóban forgó László Ignác akkoriban ott szolgált. Ha majd T. Z. nekiveselkedik a beigért munkának, akkor jó lesz tudnia: létezik egy papi névtár,¹⁵ amelyet haszonnal forgathat az efféle „dekonspirálások” alkalmával.

T. Z. azt is megígéri, hogy majd feloldja az informátorok konspirációs nevét. (*Pergőtűz*: 361) – Ha már konteó, akkor legyen dekonspiráció is.

Futottak még: Netzhammer (és nem Netzhammar), Pacepa, doamna Drăghici, Nadia Comănesci és T. Z. személyes meggyőződése: egyszer elindul Pálfi Géza boldoggá avatása.

Már mondanám az áment, de még van egy kisebb csokor mákvirág.

---

¹⁵ Ferenczi Sándor: *A Gyulafehérvári (Erdélyi) Főegyházmegye történeti papi névtára*. SZIT-Verbum, Bp.–Kvár, 2009.

1.) A *Pergőtűz* kötetben megtalálható Pálfi Géza naplója is: *Életem tizenkilenc évének rövid rajza* címmel.¹⁶ Két utalást olvashatunk arról, hogy miként is került hozzá a *Napló* kézírata: „birtokomban van – közeli barátja, Derzsi András jóvoltából – Pálfi Géza egyetlen vallomása, a 117 oldalas¹⁷ lelki naplója” – „A Gondviselés kivételes szerencséjének tartom, hogy rám bízta Pálfi Géza lelki naplójának megőrzését. Az írógéppel írt napló – remélhetőleg – beépül hívők és ateisták mindennapi életébe.”

Kérdés: Derzsi milyen jogon bízta – „megőrzés” végett – Tófalvira azt a szellemi tulajdont, ami a szokásjog és a kánon szerint a Főegyházmagyei Hatóságot illeti?

Nota bene: Jakab Antal püspök úr 1984. március 24-én – Antoni János korondi főesperesnek válaszolva¹⁸ – elsorolja, hogy Pálfi Géza hagyatékának darabjai kihez kerüljenek (teszi ezt azért, mert a hátramaradt végrendelet, formai hiba miatt, semmisnek nyilvánítható). A *Naplóról* nem tesz említést, mert nem volt (?) tudomása annak létezéséről, de a kézirat besorolható a teológiai könyvek és lexikonok közé, s akkor annak a helye a Teológián lett volna.

A gubanc: 2015. augusztus 11-én délelőtt telefonon felhívtam Derzsi Andrást, aki kijelentette, hogy a) nem tudott a *Napló* létezéséről, b) fogalma sincs arról, hogy Tófalvi miért állítja azt, hogy tőle kapta a hagyaték e fontos darabját. – Hoppá! Ez zsakutca!

Pótinformáció: Vencserék megköszönik Tófalvinak, hogy rendelkezésükre bocsátotta a „birtokában lévő teljes naplót” (*Varga-Vencser 1.: 7 és 10*). – Ennek a gesztusnak köszönhetően jelent

¹⁶ A továbbiakban *Napló*nak emlegetve. – A *Napló* lelőhelye: *Pergőtűz*: 229–347 és *Varga-Vencser 1.*: 17–103.

¹⁷ Másutt 121 oldalra teszi a *Napló* terjedelmét (*Pergőtűz*: 14). – A két idézet lelőhelye: *Pergőtűz*: 350, 374.

¹⁸ *Varga-Vencser 1.*: 287–288.

meg 2011-ben az említett szerzőpáros gondozásában a *Napló* teljes szövege.

2.) A *Naplóra* már 1994-ben is hivatkozik Tófalvi: „Egy ilyen napló nem kerülhette el a hatalom elnyomó szerveinek figyelmét. Pálffi Géza minden lépéséről tudtak, minden lépését ellenőrizték. Kihallgatásai során *szó szerint idézték naplójából* az ilyen mondatokat: »Tömve a székesegyház...«¹⁹

Kérdés: miből sejtette 1994-ben az idézés tényét T. Z., amikor ő csak 2011-ben vehette kézbe a CNSAS levéltárában az ötkötetes anyagot (vesd össze: *Pergőtűz*: 349., behúzott bekezdés, tehát „pótlás”). (Az már nem is kérdés: miként szerezte meg az államp védelem a naplót és miként juttatta vissza; tekintve, hogy 1961-ben nem szakadt meg a *Napló*.)

Újabb csavar: az iménti idézetbe egy „pluszt” nyomott be a 2015-ös újraközléskor, hadd szédüljön az olvasó: „Kihallgatásai során *szó szerint idézték naplójából – egyértelműen kiderül az ötkötetes szekusdossziájából* – az ilyen mondatokat: »Tömve a székesegyház...«” (*Pergőtűz*: 373) – A kevésbé figyelmes olvasó, akinek nincs a kezeügyében e három kötet és nem is hibakeresési szándékkal forgatja azokat, hümmög és boldogan dörzsöli a kezét: nemsokára kézbe veheti Tófalvi mester újabb könyvét...

Holott: T. Z. az 1994-es sejtéseit tényként állítja be, s a hamis igazolást 2015-ben löki elének. A kevésbé figyelmes olvasó pedig elámul a szerző leleményességén.

A gubanc: az olvasó „komplett hülyének van nézve”, mert előbb egy oldallal ezt olvashatta a könyvben „Nagy merészségre vall, hogy minderről külön is írt lelki naplójában. *Ha valaki be-*

¹⁹ *Velem imádkozik:* 50; az idézett rész a *Napló* 1961. dec. 8-i bejegyzéséből van. – T. Z. 1994-ben Pálffiként szerepeltette a plébános nevét.

súgja, ha az állambiztonsági szervek tudomást szereznek a naplóról, akkor hiteles bizonyíték van a kezükben...” (Pergőtűz: 372)

Összefoglalva: nem tudtak róla, de idéztek belőle. Furfangosok ezek a szekusok, az biztos!

3.) Varga G. és Vencser L. alapos munkát végeztek, mindent összevetettek és összeolvastak, kutattak és felfedeztek. Ők is átvették a stockholmi kiadónál megjelent könyvből T. Z. írását, s benne a következő bekezdést: „Rendkívüli esemény zavarta meg az intézeti élet csendjét. Több kispaptestvérünkkel együtt megidézték a szekuritátéra. Reggel hívták el egy részünket, s csak este jöttünk haza. Az a hír járja, hogy (...)”²⁰

Varga-Vencser I.: 136 – minden kommentár nélkül – lábjegyzetben adja az eredeti változatot²¹ (Napló, 1961. május 5.): „Rendkívüli események zavarták meg az intézeti élet csendjét. Több kispaptestvérünket megidézték a szekuritátéra. Reggel hívták el egy részüket, s csak este jöttek haza.” – T. Z. torzított idézetében a mesélő is benne van, ám az eredetiben ő csupán szemlélője az eseményeknek.

Miért kellett meghamisítani a *Napló* szövegét? Vélhetően azért, hogy Tófalvi leírhasa: A május 5-i bejegyzés „azt is jelzi, hogy Pálfi Géza nem 1963-ban, hanem jóval korábban került a Szekuritáté célkeresztjébe!”

A *gubanc*: miként fogja elhárítani T. Z. a hamisítás vádját?

4.) Egy másik idézet, amely csak a *Velem imádkozik* oldalain kapott helyett, ám a *Pergőtűz*ből kihullott a nagy jövés-menésben.

²⁰ *Velem imádkozik*: 49. = *Pergőtűz*: 372. = *Varga-Vencser I.*: 136.

²¹ Lásd még: *Pergőtűz*: 301

A szövegben amolyan űrtöltőként, két interjúrészlet összekötőjeként van jelen. Idézőjelben van, de a forrást itt sem közli. T. Z. sejtetni engedi, hogy a szerző Pálfi Géza. – Ám Vencserék közlik: „ez az idézet *nem* Pálfi Géza naplójából származik”.²²

„Ha lenézek a Cekend-tetőről, sorsosaimat látom a nehéz munka fölé hajolni. Van valami szívósság az arcukon, az a vonás, amit a lehetetlen életkörülmények acéloztak meg. Életemnek ezen a legnagyobb napján [pappá szentelésének napjáról van szó – T. Z.] fogadalmat teszek: ehhez a sorshoz hűséges maradok, a fajtám élni akarásának, makacs kiállásának egy része akarok lenni, s kötelességemnek tartom, hogy életemet is rátegyem a rám bízott feladatok megoldására. Népemért fogok dolgozni.” (*Velem imádkozik*: 42)

Vencserék nem sajnálták a fáradságot, kibányászták, hogy a szöveg tulajdonképpen egy átalakított Márton Áron-idézet: „Ha az Egyesekről lenézek Brassó vagy Udvarhely felé, ugyanazokat az embereket látom, mint otthon, a nehéz munka fölé hajolva. De van valami szívósság az arcukon, az a vonás, amit a lehetetlen életkörülmények acéloztak meg. Életemnek ezen a legnagyobb napján²³ fogadalmat teszek: ehhez a sorshoz hűséges maradok, a fajtám élniakarásának, makacs kiállásának egy része akarok lenni, s kötelességemnek tartom, hogy életemet is rátegyem a rám bízott feladatok megoldására. Népemért fogok dolgozni.”

A szöveg eredetileg a *Keleti Újság*ban jelent meg, 1939. febr. 15-én, utóbb Domokos Pál Péter idézte²⁴ (Vencserék az utóbbi helyen bukkanhattak rá).

²² Varga–Vencser 1: 130.

²³ Püspökké szentelésének napjáról van szó – K. P.

²⁴ Domokos Pál Péter: *Rendületlenül... Márton Áron Erdély püspöke*. Eötös Kiadó – Szent Gellért Egyházi Kiadó, Bp., 1989.: 143.

Gubanc. – Ki alakította át az eredeti idézetet, s milyen céllal? Két potenciális elkövetőt látok: Pálfi Géza és Tófalvi Zoltán. – Az olvasó kire tippel? Én az utóbbira. – Miért? Domokos Pál Péter könyve 1989-ben jelent meg, a *Velem imádkozik* pedig 1994-ben. T. Z.-nek volt alkalmja és lehetősége, hogy megtalálja ezt a kis idézetet és apró öltésekkel átvarrja. Bizonyítékom nincs, csupán egy előzmény (az előbbi példa): ott is beleavatkozott a szövegbe, hogy Pálfi Gézát „fényezze”. Szerintem Pálfi Gézának nincs erre szüksége!

5.) „Cekend” – 2. felvonás.

A „hány bőrt lehet lenyúzni egy rókáról?” jegyében T. Z. 1996-ban is közzétesz egy *Velem imádkozik*-kollázst az *Erdélyi Naplóban*,²⁵ amelybe fölvette a Cekendes idézetet, a következő felvezetéssel: „Kezemben Pálfi Géza száztizenhét oldalas önéletrajzi vallomása. Ennek, valamint hívek, paptársak, barátok visszaemlékezései alapján szeretném megrajzolni Pálfi Géza mítoszoktól mentes emberarcát. Nem a bálványt, az Embert szeretném bemutatni. Azt, aki ilyen sorokat vetett papírra.” – S újfent leírja az ominózus sorokat, amelyekről tudjuk, hogy nincsenek benne az önéletrajzi naplóban.

T. Z. ott és akkor tulajdonképpen Gáspár Mária (Petronella nővér) hosszas emlékezését vezette be. A Pálfi Géza betegségével és ápolásával kapcsolatos vallomása három folytatásban jelent meg, mint mondám, az *Erdélyi Naplóban*.²⁶ Azon már csodálkozni sem lehet, hogy T. Z. azt írja: „Petronella nővér visszaemlékezését Pálfi Gézáról három folytatásban a *Krónikában* közöltem.” (*Pergőtűz*: 366)

²⁵ *Erdélyi Napló*, 1996. szept. 18., idézi: *Varga-Vencser 1.*: 138–139.

²⁶ *Erdélyi Napló*, 1996. szept. 18., szept. 25. és okt. 2.; idézi: *Varga-Vencser 1.*: 140–149.

Foglaljuk össze: nem közölte, csak bevezette; nem a *Krónika*, hanem az *Erdélyi Napló*. A három folytatás stimmel.

6.) A történészek között van egy vékony réteg, amely sajátos technikákat alkalmaz. A szakma tisztességes képviselői a régóta kitaposott úton járnak: összevetik a föllelhető források adatait, elemzik azokat és levonják a következtetéseket. Az így összehordott anyagot többszörösen ellenőrzik – szakmai vitát is rendeznek, ha mód van rá –, majd közzéteszik az eredményeket. Leginkább folyóiratban vagy kötetben, tehát papíron, mert az elektronikus adathordozók nem megbízhatóak (a hackerek és mágneses viharok káros hatásai miatt).

Akkor van gubanc, ha egyszerre két csapat (rosszabb esetben két, ellentétes nézeteket követő iskola képviselői) dolgozik/dolgoznak ugyanazon a témán. Ilyenkor az is előfordulhat, hogy az előbányászott dokumentumokat megosztják, s a „csemegék” egyik részét az M. csoport közli, a másikat pedig a W. munkaközösség.²⁷ – A még nagyobb gubanc akkor van, ha valaki előre gyártott vélemények birtokában fog neki a kutatásnak, a neki nem tetsző tényeket eldobja, a megfelelőket pedig oktalanul felnagyítja. (A mi esetünkben: igen nagy tévedés lenne a Pálfi Géza falusfelei között terjengő szóbeszédeknek hitelt adni, arra hivatkozva, hogy „ötszáz ember nem tévedhet”...)

A szenzációhajhász fajta pedig arra is hajlamos, hogy ha nem talál, előállít(tas)sa azokat a dokumentumokat, amelyeket vélt igaza védelmében szükségesnek lát.²⁸

²⁷ Tudnék példát mondani (az 1956-os erdélyi ügyekkel kapcsolatosan), de inkább maradjunk a megkezdett témánál.

²⁸ Hirtelenjében a „kazánkirályt” hoznám föl példának, aki Barguzinban kereste Petőfit, de ezzel az a baj, hogy ő nem történész. Csak szenzációhajhász. A sírásói által összegereblyélt barguzini csontokat néhány hete földelték el Budapesten, népes közönség előtt. – Másik példa: a Duna tévében

De vándormadarak is előfordulhatnak, akik (valamely értékes lelet vagy – anyagi/szakmai – haszon reményében) áttáncolnak a tisztességes csapatból a kalmárok közé. Ezekkel az a gond, hogy aki „kigolyózta” magát, azt már nem fogadják vissza. Büntetése a megvetés.

A fenti rövid okfejtés néhány állítása T. Z.-re is ráillik. Mivel nem vagyok tagja a történészek klubjának, nem én fogom eldönteni, hogy milyen büntetést kapjon – apró sunyiságai okán.

Még egy adalékra viszont felhívnám az olvasók figyelmét. – Erről már a 9-es lábjegyzet szövegkörnyezetében és az előbbi (5-ös) pontban is szóltam: T. Z. 1996-ban Pálfi Géza „mítoszoktól mentes emberarcát szeretné” megrajzolni. – Semmi akadály. Az sem baj, hogy 2015-re megváltoztatta (tervezett!) munkájának a tárgyát, elvégre az idők múlásával az ember megváltoztathatja: a hajszínét, pártállását,²⁹ meggyőződését, vallását, nemét stb. Tehát az új cél is elfogadható: „a konok, megtörhetetlen, a hitéért, egyházáért, az erdélyi magyarságért mártíromságot szenvedett Pálfi Gézát szeretném két kötetben az Olvasóknak és a történész szakmának bemutatni.” [Mint mondám, ez még csak terv! – K. P.] – Rendben. Engem az ezt követő elszánás gondolkodtatott el: „*Hiteles levéltári dokumentumokat keresek: hátha valóban igaz, hogy a másik megtörhetetlen, Márton Áron püspök Pálfi Gézát jelölte ki utódjául.*”³⁰

Ha T. Z. történész, akkor már most kellene tudnia, hogy ilyen dokumentumot nem fog találni. Ha szenzációhajhász riporter, akkor bármi lehetséges. – Csak az nem, hogy a gyulafehérvá-

---

2009-ben elhangzott riport: Pálfi Gézát vértanúvá tette a szekuritáté kínzása (lásd: *Varga-Vencser I.*: 154–156)

²⁹ Nemde: hány és hány kommunistából lett disszidens, utóbb pedig a forradalom nyugdíjas hőse...

³⁰ *Pergőtűz*: 16.

ri püspökök eddigi sorrendje megváltozzék. Még T. Z. kedvéért sem!

7.) Sok vitára és találgatásra adott okot a halál oka. A tényekre és dokumentumokra (nem a szóbeszédre) alapozó vélekedések egyetértenek abban, hogy Pálfi Géza Hodgkin-kórban (nyirok-mirigyrák)³¹ szenvedett.

A T. Z. által felkért professzor hosszas keresés után – a kórbonctan levéltárában – megtalálta a boncolási jegyzőkönyv másolatát. Az örömhírt így közli az olvasókkal:³² „a Pálfi Géza-irodalomban és a követéstörténetben *először közöljük a boncolási jegyzőkönyv másodpéldányát.*” [Értsd: a) nem most közöljük, hanem a távoli jövőben; b) s akkor is csak a másodpéldány *másolatát.*]

Közhöz legyen mérve, 2011-ben (a „követéstörténet” alapművében, amelyet két történész írt) már megismerhettük a boncolási jegyzőkönyv fontosabb adatait, nevezetesen a halál közvetlen okát: a beteg máj mondta fel a szolgálatot.³³

Egy másik aspektus. – T. Z. szerint „*Ilyen betegségben senki nem volt a családjában, ilyen halállal nem halt meg senki.*” (*Velem imádkozik: 47*)

³¹ Egy májpunkciót követően belső vérzése lett, amelyet csak a has feltárása után tudtak elállítani. Petronella nővér szerint a diagnózist 1984. március 8-án állították fel (*Varga-Vencser 1.: 145*). – Vesd össze Lestyán Ferenc jelentésével! (*Varga-Vencser 1.: 282*)

³² *Pergőtűz: 352.*

³³ *Bodeanu-Novák: 102.* – Talán még annyit tennék hozzá: az esetek nagy részében a halál közvetlen oka: megáll a szív és a légzés. (Ez nem a szakember véleménye, csupán N. N. kórbonctani jelentése alapján „gyanítom”). Előzmény lehet valamilyen belső szerv károsodása stb., azt a jelentésben két sorral lennebb sorolják föl.

A *Naplóból* tudjuk,³⁴ hogy az édesapja 1959. március 5-én halt meg – Géza akkor 18 éves volt –, s egybűtött arról is szó esik, hogy az agonizáló pap „halott édesapját és bátyját emlegette” (*Varga–Vencser 1.*: 148). Nem egyértelmű, hogy a bátyja is halottként szerepel-e a mondatban, így találgatásokra vagyunk utalva. Segít valamennyit, hogy Petronella nővér emlékezéséből tudjuk: a haldokló Pálfit csak az édesanyja és a két nővére látogatta meg a marosvásárhelyi kórházban. – Léstyán Ferenc főesperes (Gyulafehérvárnak küldött) jelentése szintén érinti a témát: a halál okaként „Hodgkinra vall minden, de nincs kizárva, hogy a legyengült szervezetben fellépett tébécé is, amelyre *családi örökség alapján is lehetett hajlam.*” (*Varga–Vencser 1.*: 282)

Ilyenformán nem ártana újraértelmezni T. Z. előbbi vélekedését.

8.) T. Z. nagyon (*sőt*: mértéken felül) tiszteli a Szabad Európa Rádiót és a diaszpórában működő magyar sajtót. Már a *Pergőtűz* elején is őket dicséri (lásd fentebb, írásom első harmadában). – Pálfira vonatkozó írásának végén sokat medítál a halál körülményeiről.³⁵

Bár ő is „híresztelésnek” – és nem ténynek – nevezi azt, hogy Nyugaton úgy tudják: Pálfit az államvédelem „tette el láb alól”,³⁶ mégis azt sérelmezi, hogy a „római katolikus egyház is a *hivata-*

³⁴ *Pergőtűz*: 231.

³⁵ *Velem imádkozik*: 376.

³⁶ A Pálfi Gézáról írt lexikon-szócikk is a müncheni *Életünk* értesüléseit tekinti szavahihetőnek és így fogalmaz: „ismételten beidézték a marosvásárhelyi szekuritátéra, ahol rendszeresen megverték, úgy, hogy külsérlemi nyoma ne maradjon. Egy éjszakai „kihallgatás” után nem tudott lábra állni, a kórházban szétromcsolt veséi és mája sérülésein nem segíthettek. A székelyudvarhelyiek a karácsony vértanújaként tisztelik.” (*M. kat. lexikon* 10. kötet 463.)

los változatot fogadta el: Pálfi Géza a gyógyíthatatlan Hodgkin-kórban hunyt el!” – Gondolom, ez az ésszerű, tekintve, hogy az orvosi vélemények is ezt hangoztatták.

T. Z. „ember elleni bünténynek” nevezi azt, hogy ’Béla’ ügynök „egy nyugati kirándulásért eladta a lelkét”;³⁷ úgymond: arra vállalkozott, hogy a nyugati nagyobb városokban és befolyásos körökben azt terjessze, Pálfi-val a betegség végzett.

A kötet elején magvas csúsztatást olvashatunk a Bodeanu–Novák-kötettel kapcsolatban: „A szerzőpáros kötetéből hiányzik, hogy a Szekuritáté Pálfi Géza halála után – egy *nyugat-európai kirándulás fejében* – egyik (...) paptársát vette rá, hogy a Szabad Európa Rádióban” cáfolja meg azokat az állításokat, miszerint „Pálfi Géza nem természetes halállal fejezte be papi pályáját”.³⁸ – Hademostmár az olvasó föllapozza a Bodeanu–Novák-kötetet, akkor a 251–255. oldalakon megtalálja azt, amit T. Z. hiányol. Azt azonban ne tessék keresni, hogy az „egyik paptárs” a *nyugati kirándulásért cserébe* vállalkozott volna erre a közvetítésre, mert az csupán T. Z. agyszüleménye.

Különben a „paptárs” (T. Z. szerint: „Béla ügynök”) Korond megbecsült plébánosa volt bő fél évszázadig (sokáig főesperes is), nehéz lenne bizonyítani az „ember elleni büntényt”. A főesperes valóban elutazott Nyugatra, sőt a „szervek” indulás előtt fel is készítették,³⁹ de úgy hiszem, túl erős a T. Z. által megfogalmazott vád: „eladta a lelkét”. Mi több, T. Z. „magas lóról” – inkább: a hintáló nyergéből – kijelenti: „ezzel a ténnyel az Egyháznak is szembe kell néznie”.

³⁷ Pergőtűz: 376.

³⁸ Pergőtűz: 15. A cáfolat: Bodeanu–Novák: 69. és 70. sz. dokumentum, 251–255. p.

³⁹ Vesd össze: Bodeanu–Novák: 74. sz. dokumentum, 263–264.

Nem hinném, hogy a fentebb ismertetett félremagyarázások, manipulálások és csalások után T. Z.-nek erkölcsi alapja lenne az Anyaszentegyházat önvizsgálatra biztatni.

Marosvásárhely, 2015. augusztus 6–15.

Kuszálik Péter
ny. szerkesztő

BETHLEN GÁBOR
Alap

ISSN 1582 – 0661